PAROHIA ORTODOXĂ OLARI

Parohia „”   A

A. ISTORICUL COMUNITĂȚII PAROHIALE

Comuna Olari este situată geografic în nord-vestul judeţului Arad, pe drumul judeţean 79, la 34 km NE de oraşul Arad, învecinându-se la nord cu satulCintei,la sud cu oraşul Sîntana şi cu satul Caporal Alexa în partea estică. De comuna Olari aparţine satul Sintea-Mică.Comuna Olari are o suprafaţă arabilă de 2330 ha, 354 ha păşune, 79 ha fâneţe. Ca populaţie comuna Olari numără 1900 locuitori: 900 români,980 maghiari şi alte naţionalităţi. Ca formă de relief este o comună de câmpie, cu sol mănos, cenoziom şi câteva hectare soloneţ. Din cele mai vechi timpuri Olariul a fost o aşezare românesască locuită constant de români, aceştia constituind populaţia băştinaşă.Elementul maghiar a fost colonizat aici în secolul al XVIII-lea, pe la anul 1972, fiind aduşi pe acest loc din Becescsaba,Oroszhaza şi din Dunăsitul de peste Dunăre. Data întemeierii comunei Olari-Ó Fazekas- Vársand coboară în timpuri străvechi-înainte de anul 1500 e.n. Prin războiul ,,Kuruncz-Labancz” comuna Olari a fost distrusă aproape complet.Ea a fost refăcută pe locul numit astăzi ,, Ruga lui Ban”. Ban Teodor a fost un fruntaş gospodar olărean sub care în calitatea sa de epitrop s-a zidit actuala biserică ortodoxă română. Săpăturile arheologice efectuate pe raza comunei atestă prin descoperirea unor obiecte de diferite forme existenţa acestei localităţi. Astfel s-au descoperit o urnă funerară datată din secolul II-III e.n, vase din lut, opaiţe, ceramică şi matriţe din lut, toate acestea atestând ocupaţia principală a locuitorilor-olăritul. Comuna Olari a fost locuita din vechime de populaţie românească. Numele locuitorilor, aflate în diferite acte şi conscripţii începând cu secolul al XVIII-lea confirmă aceasta. Înâlnim în 1746 nume ca: Bozgan, Bătrîn, Dehelean, Toma, Rotar, Hurin, Orădan şi Sprintar etc. existente şi astăzi. Prin anul 1745 familia nobilului Bibics cumpără de la prinţul de Modena, care avea un latifundiu imens în judeţul Arad, comunele Olari- Ó Fazekas- Vársand, Comlăuş şi Zărand, toate cu o populaţie curat românească. Sub regimurile trecute locuitorii comunei erau într-o situaţie înapoiată, atât sub aspect economic cât şi social-cultural. După instaurarea puterii democratice se schimba şi faţa comunei. Astfel în 1948-1949 se zideşte un cămin cultural în partea maghiară a comunei cu o sală mare şi un vestiar. Tot în 1949 se zideşte o şcoală cu 4 săli de clasă. Între anii 1956-1958 se reface din temelie şoseaua comunală pe o distanţă de 5 km. În anul 1961 se încheie electrificarea comunei iar în 1964 pavarea trotuarelor cu plăci de beton în întreaga comună pe o lungime de 22 km. În anul 1962 se dă în folosinţă dispensarul comunal de servit de un medic şi de două moaşe. Tot în acest an se dă în folosinţă şi grădiniţa de copii. În 1963 se dă în folosinţă noul sediu al miliţiei, iar în 1964 noul magazin universal.

B. ISTORICUL BISERICII PAROHIALE

Data înfiinţării parohiei ortodoxe române din comuna Olari- Ó Fazekas- Vársand nu se cunoaşte precis din actele oficiale. Cele mai vechi date din care se cunoaşte existenţa parohiei coboară la anii 1735 dată imprimată pe un antimis de pe vremea de vie memorie a episcopului Vichentie Ioanovici, document care s-a depus la muzeul arheologic al Episcopiei

din Arad. De la 1785 încoace, ne vorbesc despre existenţa parohiei ortodoxe române aici, matricolele botezaţiilor, cununaţiilor şi răposaţilor precum şi existenţa preoţilor de oficiu parohial semnaţi în aceste documente şi acte a le arhivei parohiale. De la data sus menţionată se cunoaşte şi numele preoţilor deservanţi la altarul acestei Biserici parohiale precum urmează: Popa Florea 1746/românii din câmpia Aradului pr. Gheorghe Ciuhandu; Popovici Toader de la 1785-1814; Popovici Simion de la 1797-1839; Petrilă Petru capelan de la 1806-1827; Bătân Lazăr capelan şi paroh 1826-1849; Zăslo Dimitrie capelan şi paroh de la 1851-1861; Bogdan Petru de la 1866-1873; Papp Luca Pavel de la 1871-1874; Popovici Ioan de la 1875-1918; Petrişor Ioan de la 1919-1924; Mihoc Nicolae de la 1925-1938; Boldor Petru de la 1939-1941; Laza Gheorghe de la 1941-1942; Marcovici Ieronim de la 1942-1950; Rusu Traian de la 1951-1957; Lipovan Gheorghe de la 1958-1978; Pop Vasile din 1978-1987; Crainic Ioan 1987 -1996; Dragoş Călin Eugen din 1997- prezent. Acte oficiale - afară de matricolele care s-au predat primăriei locale la timpul său- nu există decât de la anul 1868 încoace în arhiva parohiei. Edificiul Bisericii, pe vremea dinainte de 1850, a fost aşezat pe strada principală a comunei pe locurile locuitorilor Jula Florea zis Titirincu şi a lui Petru Tursan. Astăzi locuiesc aici Jula Dimitrie şi Petrişor Petru. Date mai amănunţite nu se cunosc despre această biserică. Între anii 1850-1852 se zideşte o nouă biserică din cărămidă şi acoperită cu şindrilă, pe locul actualei biserici, deci în mijlocul comunei româneşti, biserică care s-a sfinţit în ziua de 8 noiembrie 1852 cu hramul sărbătorii „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavril” . În 1868-1869 se face iconostasul, maestos lucrat de sculptorul Lazar Ianici din Arad cu suma de 2400 florini, proveniţi din dania credincioşilor. În anul 1898 se picteată incoanele de pe iconostas în vopsea cu ulei pe pânză şi direct pe scândură. O pictură excepţională cu culori foarte bine sortate şi care împreună cu iconostasul fac podoabă de nepreţuit şi azi în actuala Biserica, executată de pictorul bănăţean Ioan Zaicu în valoare de 2200 florini. În anul 1888-1889 s-a renovat turnul bisericii şi s-a acoperit cu tablă tot acoperişul care era acoperit cu şindrilă iniţial. Lucrarea de renovare a fost executată de meşterii Szlavicsk şi Kondoros şi tinichigiul Ioan Fiola, toţi din Arad şi a costat 1600 florini. În anul 1888-1889 se ridică gardul masiv din cărămidă din jurul bisericii, epitrop fiind Bătrîn Florea iar meşter zidar Zitlerer Ioan din Şiria. Lucrarea şi materialul a costat suma totală de 800 florini. Credincioşii Olăreni nu s-au putut bucura prea mult timp de aceste eforturi depuse de ei deoarece în acelaşi an 1898 turnul primeşte o crăpătură primejdioasă, desprinzându-se de naia bisericii. Ceea ce nu se mai poate renova şi aduce dupa sine demolarea turnului iar în 1909 demolarea întregului edificiu al bisericii zidite în 1852 din cauza gravelor defecte existente la zidire. Pe acelaşi loc în anul 1909 se proiectează zidirea din temelie a actualei biserici, pe baza devizului întocmit de inginerul Pavel Răzvan din Arad în sumă de 37755 florini, maeştri zidari fiind Schneider Ioan şi Matei din Gyula pe care o termină în anul 1910, iar la 8 noiembrie în ziua sfinţilor Arhangheli Mihail şi Gavril- hramul şi actualei biserici- s-a sfinţit prin depie memorie, Prea Sfinţitul Episcop Ioan Ignatie Papp preot paroh fiind Ioan Popovici şi epitrop Ban Teodor protopo tractual Mihail Lucuţa, dându-se destinaţiei ei fireşti. În 1929 se renovează biserica sub parohul Mihoc Nicolae epitrop Rediş Petru, maestru zidar Reinholz Iosif din Sântana cu suma de 140000 lei proveniţi din venitul epitropiei. Se zugrăveşte interiorul bisericii şi se aplică patru tablouri cu ulei: Vameşul şi Fariseul, Fiul rătăcit, Răstignirea şi Coborârea de pe cruce a Mântuitorului de pe cruce, de pictorul Jager din Sântana. Se restaurează şi brâul exterior al bisericii cu beton moedele buciardate. Biserica restaurată intern şi extern a fost

sfinţită prin P.C.S.Dr Iustin Suciu, profesor la Academia Teologică din Arad. În 1926 se ridică cu mult sacrificiu şi multă luptă împotriva intriganţilor modesta casă parohială cu suma de 180000 lei. Pentru acest edificiu –zice pr. Mihoc Nicolae- credincioşii olăreni n-au cheltuit nici un leu. În 1937 prin maistrul tinichigiu Almaşi Iosif din Arad s-a schimbat întreg acoperişul bisericii acoperindu-se cu tabla zincată în sumă de 70000 lei. În 1928 primăria locală prin ordinul nr. 19.795 a Prefecturii judeţului Arad dă dreptul de proprietate asupra cimitirului de azi pe care Biserica Ortodoxă Română îl foloseşte încă înainte de anii 1873. În 1955-1956 s-a renovat turnul/ partea superioară bisericii, îndreptându-i-se crucea care totuşi a rămas înclinată spre naia bisericii, fiindcă grinda principală a scheletului turnului era putredă cca 8 cm în partea dinspre vârf. În anul 1960 s-a renovat gardul bisericii zidit în 1898, care era într-o stare de degradare simţitoare, înlocuindu-se vechile porţi masive şi artistice lucrate în fier de maistrul Bălău Petru din Pâncota cu suma de 2700 lei. Devizul a fost întocmit de domnul arhitect eparhialTritnaler Francisc în sumă de 17000 lei, maiştrii zidari fiind Ioan Kiss şi Ioan Hell din Sîntana. În 1965 s- a proiectat renovarea curentă a întregului exterior al bisericii pe baza devizului întocmit de dl. arhitect Tritnaler Francisc în sumă de 54000 lei. S-a renovat grinda principală, înlocuindu-se în lungime de 5 m.l.S-au renovat şi argintat şi amforele de pe acoperişul bisericii, paratrăsnetul şi acoperişul în întregime, vopsindu-se cu minium roşu şi vopsea în ulei de culoare gri, toată partea acoperită cu tinichea, cu suma globală de 24.330 lei, provenită în întregime din contribuţia credincioşilor, maistru fiind tinichigiul Balogh Alexandru din Salonta. Lucrarea s-a efectuat fără schelărie specială, terminându-se în 18 decembrie 1964. În anul 1965 s-a continuat renovarea zidăriei, a părţilor lemnoase şi a ferestrelor în sumă de 22700 lei, materiale şi manoperă, meşter zidar fiind Hofman Andrei şi Merle Iosif din Sîntana. În anul 1978 s-a renovat acoperişulbisericii înlocuindu-se tabla veche, uzată cu tablă nouă, lucrarea costând 56000 lei, tinichigiu fiind Vasile Betea din Bretea Mureşană, jud. Hunedoara, epitrop Bătrîn Petru- Boti, colecta banilor în comună precum şi toată aprovizionarea cu materiale făcându-se de către credincioşii: Iepure Gheorghe, Bozgan Simion-Ilca, Cătană Petru sen.,Boşcai Vasile, Micoroi Lazăr şi cantorul Bătrin Emil. În anul 1979 se cumpără pe seama parohiei un dric mortuar de la maistrul tâmplar Varga Iosif din Tinca, jud. Bihor, cu suma de 44000 lei, bani proveniţi din donaţia credincioşilor. Tot în acelaşi an se construieşte în curtea bisericii o remiză pentru dricul mortuar din prefabricate şi acoperită cu plăci de azbociment, în valoare de 20000 lei, maistru zidar fiind Paul Petru Hopa din Olari, epitrop Micoroi Lazăr sen.

DATE DESPRE ŞCOALA CONFESIONALĂ

Deoarece încă de la sfârşitul secolului al XVII-lea, prin colonizarea masivă, elementul maghiar din comuna Olari a depăşit ca număr populaţia românească băştinaşă, politica de desznaţionalizare a românilor intreprinsă de statul austroungar in sec. XIX şi începutul sec. XX s-a făcut mai puernicsimţită aici decât în comunele vecine cu o populatie românească majoritară. În aceste condiţii rolul apărării şi păstrării unităţii naţionale a revenit în egală măsură bisericii ai Şcolii confesionale românesti. Ambele şi l-au îndeplinit cu prisosinţă.

Şcoala confesională a funcţionat pînâ la statificarea învăţămîntului în clădirea de la numărul 496, existentă şi astăzi, servind ca brutărie comunală.

Din materialele găsite în arhica parohiei ortodoxe, s-a putut întocmi liste învăţătorilor care au funcţionat în comuna româneasscă Fazekas Varsand, începînd din anul 1808. Iată această listă:

1. Paul Ilie -1808
2. Popiviciu Pavel -1816
3. Paul Nica -1820
4. Micoroiu Dimitrie -1829
5. Teodorean Pascu -1846-1850
6. Heredea Petru -1851-1854
7. Olariu Vasilie -1854-1859
8. Teodoreanu Dimitrie -1860-1872
9. Buştea Ioan 1872-1875
10. Pagubă Vasilie 1875-1877
11. Teodoreanu Dimitrie -1877-1886
12. Draga Gheorghe -1886-1894
13. Muntean Petru -1894-pînă la statificare.

Parohia „” A

A. ISTORICUL COMUNITĂŢII PAROHIALE. [PREZENTARE GENERALĂ A LOCALITĂŢII D.P.D.V. GEOGRAFIC, ISTORICO-DEMOGRAFIC, ARHEOLOGIC, CULTURAL, ECONOMIC, MONUMENTUL EROILOR]

B. ISTORICUL BISERICII PAROHIALE. [ISTORIA ZIDIRII EI]

[ARHITECTURA. PLAN, DIMENSIUNI, MATERIALE DE CONSTRUCŢIE]

[PICTURA]

[OBIECTE VECHI DE CULT, MANUSCRISE ŞI CĂRŢI VECHI]

[ŞIRUL PREOŢILOR]

[CÂNTĂREŢI ŞI EPITROPI DE SEAMĂ]

C. CIMITIRUL

D. ACTIVITĂŢI CULTURALE ŞI FILANTROPICE ÎN TRECUT

E. PROFILUL ACTUAL AL PAROHIEI

F. DATELE DE CONTACT ALE PAROHIEI. [HRAM], [ADRESA], [OFICIUL PAROHIAL]

BIBLIOGRAFIE: